

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. I. Vtrùm justus egeat novâ gratiâ preveniente supernaturali ad
singulos actus supernaturales.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

DISPUTATIO CXVI.

De gratiâ necessariâ ad perseverandum.

SECTIO PRIM A.

Vtrum justus egeat nova gratia præveniente supernaturali ad singulos actus supernaturales.

I.
Gratia præveniens est in duplici genere.

NOTANDUM, gratiam prævenientem duplicem esse; alia enim est pure præveniens, quæ scilicet est inspiratio omnem alium actum supernaturalem antecedens, alia est præveniens partim, partim subsequens. Sic actus Fidei est subsequens respectu inspirationis, mediante qua efficitur, & præveniens respectu alterius actus supernaturalis, qui ex eadem Fide oritur, actus nimirum charitatis, & similibus.

II.
Pro diversis occasi-
bus diversa
sunt gratia
prævenien-
tes.

Notandum præterea, pro diversis occasi-
bus diversas esse gratias prævenientes, aliquod enim in-
spirationis genus est, quod merè ad hoc deservit,
ut possit quis actum supernaturalem elicere, quam
proinde gratiam prævenientem in homine inno-
cente, & Angelis ponunt multi Theologi cum Sua-
rez lib. 5. de Angelis, cap. 9. & videtur mens sancti
Augustini lib. de correptione & gratiâ, cap. II.
ubi ait, Deum primò homini dedisse non solum
naturam rectam, seu donis omnibus & gratiis ha-
bitualibus instructam, sed præterea adiutorium ei
gratiæ concessisse, quo si voluisset, perseverare in
iis potuisset: per hoc autem adiutorium, manife-
stum est S. Augustinum intelligere, non gratiam
habitualemente & habitus infusus, cum expressè illud
ab his distinguat, & datum fuisse dicat, ut in iis
perseveraret. Alia est gratia præveniens quæ præ-
terquam quod conducit ad actum supernaturalem,
juvat etiam ad tollendam ignorantiam, vincendas
concupiscentias, & alia huiusmodi, quæ proinde,
ut ait S. Augustinus est potentior, illa lætior.

Alia gra-
tiam præve-
nientem po-
nunt multi
in homine
lapso, aliam
in innocente.

Alia gratia
est prætor,
hæc lætior.

III.
Diversis
modis Deus
hominibus
inspiratio-
nes infundit.

Notandum tertio: gratiam excitantem duobus
modis à Deo hominibus concedi: primò depen-
dentem à causis quibusdam creatis, occasionem quasi
aliquam divinæ inspirationi præbentibus, non quòd
occasione illa, aut cogitationes inde ortæ, physi-
cè ad huiusmodi illustrationem determinant, vel ad
auxilium, per quod eliciuntur infundendum, aut
etiam auxilium hoc, vel habitus infusus ad operan-
dum connaturaliter excitent, sed ad summum in
genere causæ quasi moralis, quatenus nimirum
Deus, illis positus auxilium istud & illustrationem
immittit. Alio modo subinde immittuntur illu-
strationes, nulla scilicet datâ exterius occasione:
quod tunc contingit, quando homini subitò, &
nihil tale antè cogitantem inspiratio ad bonum ali-
quod præstandum immittitur.

Deus im-
mittenda in-
spirationis
occasionem
interdum
sumit à re-
bus creatis.

IV.
Ad singula
opera super-
naturalia
requiritur
gratia exci-
tans.

His ergo positis probabilis mihi videtur, ad
omnia & singula opera supernaturalia requiri gra-
tiam actualem, seu illuminationem supernaturalem,
quam excitantem vocamus, & non sufficere actum
naturalem: ita Suarez 3. de auxiliis, cap. 5. Valen-
tia hic, q. 1. punct. 6. Vasquez d. 197. Lorca. Al-
varez d. 58. & alii plurimi.

Contrarium censet Ruardus art. 7. Molina q. 12.
art. 13. Vega opusculo de justificatione q. 4. Bel-
larminus lib. 6. de gratiâ & libero arbitrio, cap. ul-
timo, Coninck Disp. 13. de actibus, sect. 3. &
alii, qui afferunt ad actum voluntatis supernatura-
lem elicendum non requiri cogitationem superna-
turalem, sed naturalem sufficere.

Conclusio posita, sicut pleraque in materia de
gratiâ, Conciliorum potius, & Pontificum defi-
nitionibus nititur, quam rationibus. Probatur
itaque primò ex Concilio Arausicano, can. 5. ubi
sic habetur: *Si quis sicut augmentum, ita & initium
Fidei ipsum credulitatis affectum, &c. non per gratia
donum, id est per inspirationem Spiritus sancti corri-
gentem voluntatem nostram, nobis inesse dicit, Apostoli-
cis dogmatibus adversarius approbatur, Beato Paulo di-
cente, confidimus, quia qui copit in vobis bonum opus,
perficiet, &c. Quod idem clariùs habetur can. 9.
ubi dicitur: Divini est muneris, cum rectè cogitamus,
& pedes nostros à falsitate & iniustitiâ tenemus: quo-
tes enim bona agimus, Deus in nobis atque nobiscum,
ut operemur, operatur. Concilium item Tridenti-
num sess. 6. cap. 16. ait, Christum lesam tanquam
caput in membra, & tanquam vitem in palmites, in
ipsos justificatos, jugiter virtutem influere, quæ bona
eorum opera semper antecedit, &c. Præterea Con-
cilium Tridentinum ubique ad actum supernatu-
ralem æquè requirit gratiam prævenientem, ac
auxilium effectivum, sed hoc secundum omnes est
simpliciter necessarium, ergo & illa.*

Idem docet Cælestinus Papa in Epist. ad Epi-
scopos Galliarum his verbis: *Præparatur voluntas à
Domino, & ut boni aliquid agant, paternis inspiratio-
nibus suorum ipse tangit corda fidelium, quotquot enim
spiritu Dei aguntur, hi sunt Filii Dei, ut nec nostrum
deesse sentiamus arbitrium, & in bonis quibusque vo-
luntatis humane singulis motibus, magis illius valere non
dubitemus auxilium. Notant verò omnes Theologi
huiusmodi locutiones, quales sunt Paternæ inspira-
tiones, tangere corda &c. Peculiarem Spiritus san-
cti illuminationem significare, actumque in enti-
tate supernaturalem.*

Tertio probatur ex illo 2. ad Corinthios 3. v. 5.
Non quod sufficientes simus cogitare aliquid ex nobis,
quasi ex nobis, seu quod ex se expedit ad salutem,
ut explicant Patres, & Concilia; at si cogitatio
naturalis excitare possit, vel auxilium fluens super-
naturale in peccatore, vel alios habitus infusos in
iustis, possumus jam ex nobis aliquid cogitare pro-
ut expedit ad salutem, cum juxta hos auctores pos-
simus ad actus supernaturales, & vitæ æternæ me-
ritos per nos excitari. Confirmatur: sic enim
peccator poenitere potest prout oportet, ut ei ju-
stificationis gratia conferatur, sine gratiâ præve-
niente, contra Concilium Tridentinum sess. 6.
can. 3. posset siquidem per actum naturalem exci-
tare habitum spei ad elicendum dolorem superna-
turalem ob metum poenarum. hic namque actus
ob hoc motivum elicitus spectat etiam ad habitum
spei. Confirmatur secundò, quia si cogitatio na-
turalis sufficiat ad excitandum auxilium illud tran-
siens,

V.
Docet multi
ad actum
supernatu-
ralem volun-
tatis suffice-
re actum na-
turalem in-
tellectum.

VI.
Ex Concilio
habetur ad
actum super-
naturalem
requiri gra-
tiam præve-
nientem su-
pernaturalem.

Vr bonum
operemur,
Deus in no-
bis operatur.

VII.
Cælestini
Papa aucto-
ritate osten-
ditur, ad om-
nem actum
supernatu-
ralem requiri
gratiam su-
pernaturalem
prævenientem.

VIII.
Sequitur
contra Apo-
stolum posse
nos cogitare
aliquid ex
nobis prout
expedit ad
salutem.

Etiã possit
quis sine gra-
tiâ præve-
niente poeni-
tere sicut
oportet.

fiens, aut habitum spei in peccatore, & alios habitus infusus in iustis, vera gratiâ præveniens esset superflua, ac proinde hæc, non ex ordinatione tantum divinâ, sed ex naturâ rei ad huiusmodi excitationem requiritur.

SECTIO SECUNDA.

Solutione argumentorum ulterius ostenditur ad actum supernaturalem voluntatis requiri actum supernaturalem intellectus.

I. Obj. Cum homo habeat principium supernaturale, non videtur repugnare, ut voluntas per actum naturalem excitetur.

Dari potest actus naturalis aequè clarus ac est actus supernaturalis; ergo potest excitare voluntatem.

II. Ob peculiaritè perfectionem actus supernaturalis requiritur principium, non effectivum tantum, sed etiam determinativum supernaturalis.

Potest actus naturalis excitare voluntatem ad agendum naturaliter circa objectum supernaturale.

III. Ex eo quod actus supernaturalis voluntatis requiritur simile actum

OBJICIUNT auctores contrariæ sententiæ primò: si enim ad actum supernaturalem voluntatis requiratur actus intellectus supernaturalis, vel est ratione infirmitatis naturæ jam corruptæ, hoc autem dici nequit, ut supra ostendimus, cum appetitus non semper insurgat contra rationem, vel saltem non adeo graviter, ut non relinquat potestatem in homine bene operandi moraliter, ergo & operandi supernaturaliter, si in se habeat principium supernaturale sufficiens, ejusmodi actus elicivum: vel necessaria est cogitatio illa supernaturalis ob proportionem quandam, quia scilicet actus voluntatis supernaturalis ad sui existentiam connaturaliter exigit actum intellectus supernaturalem; sed hoc gratis dicitur, cum dari possit actus intellectus naturalis æquè clarus & intensus, ac supernaturalis, ergo ipso facto quod determinet potentiam in qua est, ad operandum circa tale objectum, determinabit similiter habitum infusum in eadem potentia existentem; nec enim determinatur habitus, nisi mediatè, mediante scilicet potentia. Quod argumentum majorem habet vim, supposito eo, quod supra diximus, nempe actum naturalem & supernaturalem circa idem objectum dari posse.

Respondetur, necessitatem hujus illustrationis supernaturalis non provenire ratione difficultatis, sed ratione perfectionis peculiaris actus supernaturalis, qui propterea exigit, non solum principium effectivum, sed etiam determinativum sibi proportionatum: hanc autem exigentiam colligimus ex argumentis jam positis, & auctoritate Patrum, qui in singulis actibus dicunt Deum, non solum operari nobiscum, sed etiam in nobis operari, præviâ scilicet suâ illuminatione, nos ad operandum excitando. Unde S. Augustinus lib. de naturâ & gratiâ, cap. 26. ait hominem, etiam perfectissimè justificatum egere luce justitiæ ad rectè vivendum, non minus quam oculus corporeus indiget luce corporali ad videndum. Licet ergo cognitio naturalis excitare possit voluntatem ad agendum circa objectum etiam supernaturale, quod proponit, non tamen ad agendum modo supernaturali, ad hoc enim plus requiritur, cum affectus aut actus supernaturalis excitari sympathicè non possit, nisi per actum sibi proportionatum ob rationes jam dictas. Et in hoc excedit actus spirituales naturales, qui interdum excitantur ab actu materiali, ut cum ab actu Phantasmatis, intellectus excitatur ad agendum.

Objicies secundò: hinc sequi processum in infinitum: si namque actus omnis supernaturalis prærequirit semper alium supernaturalem, in nullo sistetur, ergo dici necessariò debet sufficere actum naturalem. Respondetur negando sequelam, solum namque dicimus ad hoc ut unus actus super-

naturalis sympathicè & intentionaliter excitetur, requiri alium actum supernaturalem, per quod tamen non magis sequitur processus in infinitum, quam in actibus naturalibus, in quibus omnes affirmant, ut unus Sympathicè excitetur, prærequiri alium actum naturalem, ergo hic etiam ibitur in infinitum.

Notandum itaque, duobus modis actum aliquem vel intellectus vel voluntatis excitari, *Sympathicè* seu intentionaliter, & *Physicè* seu materialiter: primum tunc contingit, quando vitali quodammodo, seu per representationem aut tendentiam intentionalem in aliquod objectum actus alius excitatur: sic voluntas carpenti florem aliquem vel fructum exempli gratiâ, provenit ex actu amoris de illo tum præexistente, hic ex actu intellectus pulchritudinem seu bonitatem floris illius aut fructus representante, is ex phantasmate, phantasma ex actu visionis, ubi sicut series motionis intentionalis. Physicè tunc actus quispiam dicitur excitari, quando per principium aliquod merè effectivum applicatur potentia ad agendum: sic oculus excitatur ad visionem per speciem, intellectus beati per lumen gloriæ, & sic de aliis, in quibus etiam, sicut in intentionalibus datur aliquod primum.

Ad rem ergo præsentem, in actibus tam naturalibus, quam supernaturalibus deveniendum est ad aliquem actum, qui non excitatur intentionaliter, sed tantum physicè, ut in exemplis allatis constat. Dicimus itaque, ad primum actum supernaturalem infundi à Deo ejusmodi principium physicum, ut per se determinet intellectum ad objectum aliquod percipiendum, lumen nimirum aliquod intrinsecum, vel adjutorium seu concursum extrinsecum, juxta diversas sententias, per quæ effectivè illuminatur intellectus in viâ, sicut per lumen gloriæ illuminatur in patriâ. Hoc lumen subinde ita infunditur à Deo, ut nihil ex parte intellectus præcesserit, nonnunquam tamen (sive ejusdem rationis sit cum alio, sive non) supponit actus aliquos naturales præcessisse, quo sensu dicitur Fides ex auditu. Nec mirum est aliquid supernaturale supponere dispositiones naturales, cum & gratiâ & habitus omnes infusi supponant subjectum naturale. Quantumcunque verò à parte rei ponantur hi actus naturales, actum nihilominus huiusmodi supernaturalem non exigunt, ut supra diximus. Actus tamen supernaturalis, utpote multò perfectior naturali, & eminenter cum continens, posset in aliquo casu ad actum naturalem excitare.

Hinc infero, etiam in Angelis, & homine innocente, necessariam fuisse gratiam prævenientem ad actus supernaturales meritorios exercendos, diversæ tamen rationis ab eâ quæ nobis plerumque conceditur; in illis enim nullæ erant concupiscentiæ, nec difficultates, quibus modo subjacet humana natura. Et hoc solum est, quod vult S. Augustinus, & alii ex Patribus, dum specialem hanc gratiâ prævenientis necessitatem aiunt ex corruptione naturæ esse ortam, & in Adamo in statu innocentie non existisse; solum etenim negant Adamum ejusmodi gratiâ indignuisse, qualem nos habemus, nempe ad vincendas concupiscentias, & ad motus contra rationem insurgentes compescendos, quod confirmatur ex illis Divi Augustini verbis de corruptione & gratiâ cap. II. Ille, inquit, nempe Adamus, in paradiso non opus habebat eo adjutorio, quod implorant iusti, cum dicunt, video aliam legem in membris meis, &c. solum ergo negat indignuisse cum ejusmodi gratiâ, quæ nos in naturâ lapsa, non tamen indignuisse omni.

Intellectus, non sequitur processum in infinitum.

IV. Duobus modis excitatur actus, sive intellectus, sive voluntatis, intentionaliter vel physicè.

Declaratur excitatio intentionalis.

Excitatio Physica.

V. Ad primum actum supernaturalem infunditur à Deo principium physicum.

Hoc principium seu lumen à Deo infusum, præcedit actus aliquos naturales intellectus præcessisse.

VI. Gratiâ præveniens, quæ Angelis & homini innocenti fuit necessaria.

Quo sensu negent Patres gratiam prævenientem fuisse Adamo necessariam.